

Propaganda i dezinformacja

Autorka: Maja Nenadović

TEMAT

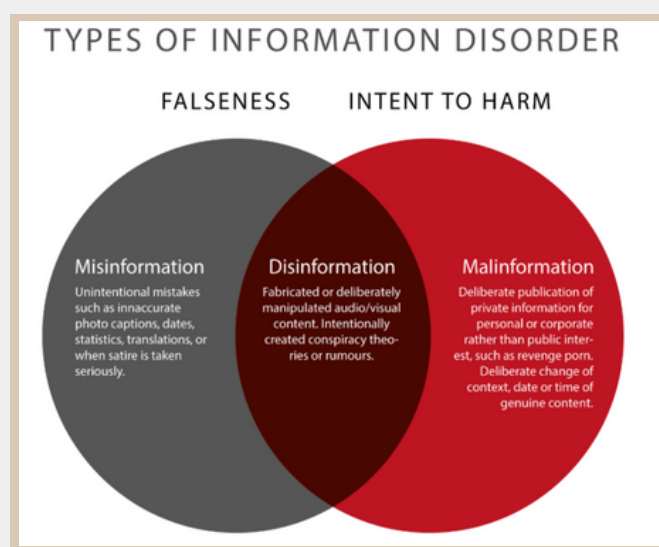
Wprowadzenie do propagandy i dezinformacji oraz sposobu, w jaki wpływają one na opinię indywidualną i publiczną.

KONTEKST

Niniejszy scenariusz lekcji służy jako zajęcie wprowadzające do tematu propagandy i dezinformacji i ma na celu zapoznanie osób uczestniczących z tymi pojęciami. Zaleca się, aby druga klasa, opierając się na tej, wykorzystwała oś czasu "Historia propagandy i dezinformacji" oraz jedno z działań sugerowanych w krótkim przewodniku Just Now "Korzystanie z metody osi czasu".

Propaganda to manipulacja informacją w celu wywarcia wpływu na opinię publiczną.** Przed XX wiekiem głównymi instrumentami propagandy były obrazy i media pisane (telewizja, radio, filmy, gazety), a w XXI wieku Internet i media społecznościowe stały się jej ważnymi instrumentami.

Dezinformacja to fałszywa informacja, która jest celowo tworzona lub rozpowszechniana z wyraźnym zamiarem wyrządzenia szkody. Producenci dezinformacji zazwyczaj kierują się motywacjami politycznymi, finansowymi, psychologicznymi lub społecznymi.*** Często mylone są różne terminy związane z dezinformacją, patrz rysunek poniżej:

Rysunek: 3 rodzaje zaburzeń informacyjnych. Źródło: Claire Wardle & Hossein Derakshan, 2017****

* <https://teachjustnow.eu/wp-content/uploads/2023/10/9.-Using-the-Timeline-Method.pdf>

** www.britannica.com/topic/propaganda

*** Wardle, C. & H. Derakshan (27 września 2017 r.) Information Disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making, Rada Europy, <https://rm.coe.int/information-disorder-toward-an-interdisciplinary-framework-for-researc/168076277c>

**** <https://medium.com/1st-draft/information-disorder-part-3-useful-graphics-2446c7dbb485>

CELE

- Zapoznanie osób uczestniczących z pojęciami propagandy i dezinformacji.
- Podnoszenie świadomości na temat sposobu, w jaki propaganda i dezinformacja wpływają na naszą opinię
- Budowanie krytycznego myślenia poprzez dyskusję na temat zagrożeń związanych z dezinformacją

EFEKTY KSZTAŁCENIA

- Osoby uczestniczące potrafią zdefiniować i wyjaśnić, czym są propaganda i dezinformacja.
- Osoby uczestniczące potrafią zidentyfikować i wyjaśnić, w jaki sposób propaganda i dezinformacja wpływają na nasze opinie i społeczeństwo.

METODY

- Dyskusja grupowa
- Praca w małych grupach i prezentacje
- Karty osi czasu

POTRZEBNE MATERIAŁY I SPRZĘT

Projektor i komputer, Internet; wydrukowana na twardym papierze oś czasu "Historia propagandy i dezinformacji"

Przebieg zajęć (proces)

Czas trwania: 90 minut (dwie klasy szkolne)

Burza mózgów w grupie: 10 minut

Osoba prowadząca rozpoczyna zajęcia od kilku krótkich pytań:

1. Kiedy słyszysz słowo "propaganda", jaka jest pierwsza rzecz, która przychodzi Ci na myśl?
2. Jak zdefiniowałbyś "propagandę"?
3. A co z "dezinformacją", co przychodzi ci na myśl, gdy słyszysz to słowo?
4. Jak zdefiniowałbyś "dezinformację"?

Oglądanie krótkich filmów i dyskusje: 30 minut

Aby w pełni zdefiniować oba pojęcia, osoba prowadząca przedstawia dwa filmy krótkometrażowe:

- Kanał Eudaimonia You Tube, "Propaganda - Edward Bernays", pod adresem: <https://youtu.be/8Q-3qwEDyPM> (2015, czas trwania: 8:30 minuty)
- Noah Tavlin, "How Fake News Can Spread", TED-Ed, pod adresem: https://youtu.be/cSKGa_7XJkg (2015, czas trwania: 3:41 minuty)

Po obejrzeniu obu filmów, poniższe pytania mogą zostać wykorzystane do poprowadzenia refleksji grupowej podczas sesji plenarnej:

- Czy coś Cię zaskoczyło po obejrzeniu tych dwóch krótkich filmów?
- Jakie elementy propagandy zauważasz w dzisiejszym społeczeństwie?
- Jakie znasz współczesne przykłady dezinformacji?

- Co wspólnego mają ze sobą propaganda i dezinformacja? (uwaga: obie mają na celu przekonanie/nakłonienie do określonego programu, punktu widzenia i zainspirowanie do określonego działania, np. zakupu produktu X, poparcia/głosowania na partię polityczną X, zdecydowania się (nie) na szczepienie itp.)
- W jaki sposób propaganda i dezinformacja mogą wpływać na indywidualne opinie i działania?
- A co z poziomem społecznym - w jaki sposób te dwa zjawiska mogą wpływać na opinię publiczną, zbiorowe decyzje i działania?
- Jak możemy poprawić nasze umiejętności korzystania z mediów i chronić się przed dezinformacją?

Ogłoszenie następnych zajęć: 5 minut

Osoba prowadząca informuje, że na następnych zajęciach zagłębi się w temat historycznych i współczesnych form propagandy i dezinformacji za pomocą kart na osi czasu.

IMPLEMENTACJA ONLINE

Zajęcia można w pełni dostosować do wdrożenia online, ponieważ krótkie filmy animowane, a także dyskusja grupowa mogą odbywać się na sesji plenarnej z udziałem wszystkich osób uczestniczących

ŹRÓDŁA

- źródło materiałów edukacyjnych na temat umiejętności korzystania z mediów, dostępne pod adresem: <https://newseumed.org/>.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Treść tego materiału nie odzwierciedla oficjalnej opinii Unii Europejskiej.
Odpowiedzialność za informacje i poglądy wyrażone w tym materiale spoczywa wyłącznie na autorze (autorach).